

Inserati se sprejemajo in velja trisopna petit-vrsta:

8 kr. če se tiska enkrat,
12 " " " dvakrat,
15 " " " trikrat.

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvu (administraciji) in ekspedicijska na velikem trgu h. št. 9, II. nadstropje.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
Za pol leta . . . 5 " — "
Za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
Za pol leta . . . 4 " 20 "
Za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom po velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na vel. h. št. 9, v II. nadstropju.

Izhaja po trikrat na teden: sicer: v torek, četrtek in soboto.

Žumberk.

Žumberk je naslov članka v „Vaterlandu“, ki se nam toliko imenitniši zdi, ker pride iz Buda-Pešte in ker bo najbrž tudi v našem deželnem zboru kmalo od tega govorjenje. Članek se nekoliko okrajšan glasi:

Ogerska in hrvatska vlada ste poslali v kratkem svoje pooblastence, kateri bodo na mestu reč prevdarili in potem poročali. Tudi Kranjska dež. vlada je v enaki namen komisijo odposlala; tedaj gre za reč, katera zanima tri sosedne dež. vlade in celo cesarstvo, posebno pa nas Slovence na Kranjskem.

L. 1683 je bil namreč Turek pred Dunajem premagan in zapoden; odsihmal je pešala njegova moč in sila. V 16. stoletju namreč, da bi Turki ne prekoračili meje, kadar bi se zmislili ter ropali in požigali po sosednih avstrijskih deželah, je bila osnovana in ustanovljena vojaška meja (granica) proti Turčiji. Mejaši (graničarji) so bili sicer posestniki in poljedelci, a vendar popolno tudi vojaki, pripravljeni vsak trenutek z orožjem sovražnika odgnati. Njih vojaški vodje so bili tudi njih sodniki in edina gosposka v vseh rečeh.

Pred nekaj leti je bilo izrečeno, da ker potrebe in nevarnosti več ni, preneha tudi ta vojaška naprava in dežela bode vladana politično in sodniško, kakor vse druge dežele. Zato so se pa tudi izločeni okrajji deželam povrnili, od katerih so bili vzeti, n. pr. hrvatski in ogerski deželi. Žumberski okraj je bil tudi del vojaške granice, od začetka pa kos Kranjske dežele; zato je bilo že l. 1872 izrečeno, da ta okraj ostane le toliko časa v oskrbovanju

hrvatske vlade, dokler ne bode po vstavni poti določeno, kateri deželi se povrne.

Po tej postavni poti se ima ravno zdaj odločiti, kam bode zanj pripadal Žumberk. Pravna podlaga odloku ne more druga biti, kakor načelo izrečeno o razrešnji vojaške granice t. j. nezastarljivo zgodovinsko pravo dotičnih dežel. Ker se tega zgodovinskega prava pri povrnjenju hrvatskih in ogerskih del nekdanje vojaške granice niso dotaknili, se menda tudi zdaj ne morejo, ko gre za povrnitev žumberskega okraja Kranjski deželi, toliko manj, ker ni bilo nikoli dvomljivo, da je Žumberk del Kranjskega.

V to bodi opomnjeno na zgodovinski prigodek: L. 1535 so deželni stanovi Kranjski srbske Uskoke (vbežnike) sprejeli ter jim odkazali opustošeno grajščinsko posestvo Žumberk s to pogodbo, da se ne bodo tu le naselili, ampak okraj tudi branili pred turškim nasilstvom. Ti Uskoki so imeli od začetka svoje lastne kneze, ki so bili pa odvisni od deželnih stanov Kranjskih. Pet let pozneje jim je bil predstavljen poseben stotnik. Od l. 1559 je bil žumberski okraj v vojaško-oskrbnih zadevah del hrvatske granice. Stroške za te mejaške stražnike so plačevali deželni stanovi notranje Avstrije (t. j. štajarski, kranjski, koroški in goriški). Naj višje vodstvo mejske obrambe (hrvaške in slovenske) je bilo v rokah notranje-avstrijskega dvornega vojaškega sveta v Gradu (od l. 1578).

Privzetje žumberskega okraja v vojaško granico se toraj državno-pravnih pravic ni dotikalo. To spričuje naj bolj gotovo cesarsko pismo (instrukcija) Leopolda I. od 27. maja 1565. leta. Cesar v tem pismu pravi, da je

vrhovni stotnik naj pred cesarju, potem dvornemu vojaškemu svetu v Gradu in naj višjemu polkovniku v Karlovcu pokorščino dolžan. Zraven tega je pa tudi izrečeno: Ker je dolžnost Uskokov žumberskih mejo kranjske dežele varovati ter zastaviti ondošnje soteske in braniti dovaževanje živčevja, se toraj deželi ne smejo odtegniti ter nikakor ne v vojsko pošiljati zunaj lastne dežele. In konečno cesarski navod zapoveduje: „Vrhovni stotnik naj Mu (cesarju) grajščino in deželo nepoškovanu ohrani, ter s tu stanujočimi Uskoki Njemu kot gospodu in deželnemu knezu Kranjskemu in zavolj Njega tudi vsakemu deželnemu stotniku Kranjskemu pokorščino skazuje, kakor se je v to pismeno zavezal.“

Zgodovinsko toraj je: Naselitev Uskokov na Kranjski zemlji po deželnih stanovih; vzdrževanje te mejne vojaščine na stroške Kranjske: Izrečena lastnina žumberskega okraja, kakor se glasi cesarski navod l. 1665. Vse to ne dopušča nobenega dvoma: Žumberk je zemlja Kranjska; s tem pa je dokazano vsako drugo preročevanje tega prašanja.

Kakor je bil nekdanji banaški del vojaške granice z Ogersko zedinjen kot nekdanja neposredna zemlja Ogerska, kakor so bili hrvatsko-slavonski okrajji nekdanje granice Hrvatsko-Slavonski nazaj dani (dasiravno so tu še marsikateri dvomi), tako mora po ravno teh pravilih in načelih Žumberk kot ne dvomljiva kranjska posest vojvodini Kranjski povrnjena biti.

Ni nam neznano, pravi ogerski dopisovalec dalje, da se na Hrvatskem druga misel o tem vprašanju razširjuje. Sklicujejo se tam

Listek.

Dvoja vlada.

Carevanje Petra Velikega (1689—1725).

(Po Sloveju in drugih spisal J. Steklasa.)

(Dalje.)

Uspehi Rusov v Livoniji, osnovevanje Petrograda. Veličje Petra je vzdrževalo tudi to strašno skušnjo. Prisiljen voditi borbo v istem času in s sovražnikom zunajnim, ki je tako sijajno pokazal svojo prednost in s sovražniki notranjimi, ktere je vzbudila v narodu nezadovoljnost proti novim uredbam, ki niso bile po vspehu niti opravdane niti blagoslovljene, Peter vendar le ni zdvojil, nego je nemudoma porabil vsa sredstva za uspešnejše prodolženje vojske. Pa tudi okolnosti so mu pomogle, kajti Karl ostavivši generala Šlipenbaha z malo vojsko za obrambo Livonije, obrne se sam proti svojemu tretjemu sovražniku, Avgustu Poljskemu ter ostane nekoliko let v njegovih zemljah. Peter je porabil, ka-

kor boljše je mogel, ta čas, odkar se je Karl zadrževal v Poljski. Skoraj celo 1701. leto je preteklo v malovažnih napadih od ene ali druge strani; vendar pa je v decembru Sereemetov napadel glavno silo generala Šlipenbaha ter jo razbil pri Selu Jerestferu. L. 1702 pa je nadvladal Sereemetev, ki je bil med tem za jerestfersko zmago imenovan za feldmaršala, Šlipenbaha drugikrat pri trdnjavi Gumelstorf; vsled te zmage pa so Rusi silno opustošili iztočni del Liflandije. Raznesel se je glas, da hočejo Švedi osvojiti edino rusko luko na evropskem morju — arhangeljsko, in Peter se je potrudil za obrambo tega predela; ali ta glas se ni vresničil.

Zdaj pa se odpravi Peter naravnost iz Arhangeljska k zavetnemu svojemu cilju, tjekaj, kjer se je rusko gospodstvo že enkrat dotikalo morja, zdaj se pa na ruskih vtvrдах vidijo švedske zastave. Peter je oblegel Noteburg, stari novgorodski Orješek, 11. oktobra ga osvojil ter nazval Šliselburgom (Ključgrad), kajti ta trdnjava, sezidana pri otoku Neve iz Ladožkega jezera, je v istini služila ključem k morju.

Vhod v finski zaliv pa je čuvala mala trdnjava Nijenšane na desnem bregu Neve. 1. maja l. 1703 je bila ta trdnjavica osvojena, porušena, in namesto nje 16. maja utemeljena nova bliže k ustju Neve, na ostrovu Lust-Eilandu: to je bil Peterburg, prestolnica nove Rusije zadobivši morje, za katerim je težila skoraj sto let. (Petrograd spada zdaj med prva mesta v Evropi. Mesto je sezidano na obširnem prostranstvu s širokimi ulicami in trgi, z mnogimi dvorci in razkošnimi palačami; šteje 70 mostov čez Nevo in kanale njene. Prva znamenitost Petrograda je Isakijevskij sabor (cerkev) ena najlepših stavb v celi Evropi; cerkev zavzima tretje mesto posle cerkve sv. Petra v Rimu in sv. Pavla v Londonu; ona je sezidana iz porfira, mramora, granita in jaspisa. Druga znamenitost je Aleksandro-Nevskaja Lavra (samostan), osnovana od Petra I. kjer počivajo ostanki sv. Aleksandra Nevskega, prenešeni semkaj iz Vladimira. Od tam gre ob vodi ravna ulica okoli štiri vrste dolga; tukaj je znamenit Kazanski sabor sezidan po obrazu cerkve sv. Petra v Rimu;

radi na narodna načela, ker pohrvatene Uskoke bi ne oddali radi sosedom Kranjcem. Ali naj si je tudi res, da avstrijska habsburška država je zavetnica vsih narodnosti, vendar pa ni ustanovljena na novejša načela prekucuhov. To izvrševati zamore naša monarhija le toliko časa, dokler ostane, kar je bila: Zavetnica prava in pridobljenih pravic. V imenu tega edino pravičnega načela moramo skušnjave odbiti, pridejo naj, od koder hočejo.

Kakor pri neopravičenih zahtevah povsod, velja tudi tu: „Principiis obsta“. Deželni odbor bo gotovo svojo dolžnost storil. Stori naj jo popolno, ne polovičarsko; konečno bode dosegel, kar po vsej pravici zahtevati sme. Žumberk bo pa tudi le pri svoji pravi materni deželi deležen blagoslova, katerega od nje pričakuje.

Politični pregled.

V Ljubljani, 15. junija.

Avstrijske dežele.

Z Dunaja, 13. junija. Nadvojvoda Karol Ludovik in soproga sta prišla iz Moskve, na krasno okinčanem kolodvoru so ju sprejeli: njuna obitelj, grof Kalnoky, deputacija rudečega križa, nji na čelu baron Tinti in več plemenitnikov.

Deželni zbor *Nižje-Avstrijski* je imel sejo 14. t. m. Na dnevnem redu je bilo redarstvo pri požarih na Dunaji, normalni šolski zavod, 26 nasvetov raznih odsekov. — Danes v soboto 16. t. m. je na vrsti: Sklep računov pri deželni in zemljiškem odveznem zakladu, posilna delalnišnica, volitev namestovalca v deželni odbor, več manjših nasvetov. V torek 19. t. m.: Predloga posl. dr. Dienstlana, kar se tiče šolske novele, poročila iz deželnega odbora; zvečer ob 7. uri je tajna seja. V sredo 20. t. m.: Predloga poslanca dr. Koppa, kar se tiče razcentrovanja železnice, manjši nasveti. V četrtek 21. t. m.: Predštev za leto 1884. Sklep sesiji. — Ako bi dnevni red ne bil zvršen vselej v dopoldanski seji, nadaljuje se to v večerni seji.

Vnanje države.

Iz Berolina, 12. junija. Prvak narodno-liberalcev v državnem zboru, Bennigsen, je šila in kopita pobral ter izstopil iz zбора. Vse ugibuje zakaj, ker je baje to še njegove prijatelje iznenadilo. Eni pravijo, da je izstopil iz zбора, ker pridejo sedaj na vrsto cerkvenopolitične predloge, a on ni tak nasprotnik katoliški cerkvi, kakor njegovi tovariši, tedaj raje odstopi, da središču ne prepusti bojišča, drugi pa pravijo, da sta se z Bismarkom v resnici

sprla. Sedaj se pričakuje, da pojde v šibre nacionalno-politična stranka.

V poslaniški zbornici je prišlo na vrsto prvo branje cerkvene predloge. Govornik središča, Reichensperger, prizna sicer mirne nakane predloge, naznanja pa vendar, da katoliki smejo pričakovati namesto zasilnega in začasnega privoljenja popolno svobodo za bogočastje. Svoje nasvete hoče staviti, ko konča komisija, ki se ima za to odbrati, svoje posvetovanje. Prosto-konservativci pl. Zedlitz-Neukirch je sicer za predlogo, hoče pa imeti narodno izobražene duhovne. On hoče izključiti vse duhovne, ki bi prihajali iz versko namošanih krajev, ker bi mir kalili, pa jih vendar cerkveno sodišče ne more odstavi. Windhorst hoče tudi pozneje svoje stališče utrditi, predloga, pravi, nas sicer bliža miru, a prinesla ga še ni. Ravnanje vlade se mu kar čudno zdi, ker sedaj hoče sama brez Rima to dognati. Govornik zahteva razjasnila, ali so se obravnave pretrgale, ali predloga hoče stalno vravnati razmere med cerkvijo in državo, iz predloge se to ne vidi, Windhorst pravi, da brez Rima ne bodo prišli do cilja. Richter (liberalec) še ni do dobrega prepričan, ali državni kancelar s to predlogo res misli na spravo, morda pa on toliko povdarja § 4. zaradi narodnega izobraževanja duhovnov, da bi tako postavilo vsilil, kakoršne katoliki ne morejo sprejeti. Minister bogočastja je hvalil predlogo in je rekel, da za državo manj zahteva, kakor dotične avstrijske postave. Misliti se mora, ako je kancelar predložil načrt, ki tako daleč sega, mora za to imeti svoje razloge. — Poslaniška zbornica je izročila predlogo odboru 21 udov in je sejo preložila do 21. junija.

Da je nemški državni zbor sprejel stroškovnik za leto 1884/85 in potem bil zaključen, smo že omenili.

Iz Berolina, 14. junija. Komisija je prva dva člena cerkvene postave sprejela nespremenjena, član 3. je bil vzet s to spremembo, da namesto vlade ugovarja vrhovni predsednik. Člen 4. so zavrgli, zanj so glasovali narodni-liberalci, prosto-konservativci in secessionisti.

Poznjanska vlada je ukaz zastran poučevanja kerščanskega nauka v nemškem jeziku umaknila.

Srbsko. Govorilo se je, da je bil katoliški misijonar umorjen. A stvar se ne potrdi. Imenovani duhoven je dušni pastir laškim delavcem na progi Beograd-Niški in je popolnoma zdrav.

Francosko. Naznanila iz Tonkina so zdaj mirovna. Zveza med trdnjavo in okolico je nepretrgana.

Iz Londona se poroča, Kitajsko se na tistem oborožuje, in je svojim podložnikom ukazalo, naj umaknejo svoje brodoge iz Malake iz Kohin-Kine.

Turčija hoče kratiti pravice grškim

kristjanom, ker stvari, ktere je razsojal dosihmal grški patriarh, hoče na dalje razsojevati sama. Patriarh in cerkvene občine prosijo vlado, da bi ostale pravice, kakor so bile nek-daj dovoljene grškim cerkvenim občinam.

Podmorska žica, ki je vezala poluotok Malaka z Madras, tedaj žica, ki je peljala preko zaliva Bengalskega, je pretrgana. Po ti poti so šla vsa brzozjavna naznanila iz Kohin-Kine v Pariz, te grejo sedaj čez angleško deželo v Birma od tod čez Bombaj, Suec ali po kopnozemeljskem indisko-ruskem brzozjavu. Ker je Bengalsko morje v tem času mirno, pripisujejo to zlovolji, da pravijo, da so jim Angleži nagodili. — Črna zastava, ki sedaj Francozom daje toliko opraviti v Tonkinu, to so morski roparji in tihotapei. Med njimi je več Evropejcev, sicer niso naj boljši med njimi, a podvzetni in pogumniši so. Ako kdo po rudeči reki trži s smodnikom, in svincem, lahko prisluzi dvakrat ali trikrat pri kupčiji 100.000 frankov. Želja po tako naglem dobičku ljudi mika in čedalje bolj vnema za tihotapstvo. — Ti roparji imajo svoje pomagache mandarine v Hue in drugod, isto tako tudi Evropejce, ki prebivajo v Shangaj in drugej velike trgovce, ki občujejo z vradniki in vojaki. Od teh in drugih zvedo vse, kar se zoper nje namerava. Nauk iz tega pa nastane za Francoze; zaupaj, glej komu! Od teh roparjev se ni nadejati nič dobrega, pogumnejši so od navadnih Kitajcev, dobro oboroženi in vrlo vravnani, in imajo zveze z vsemi večimi mesti, na pr. iz Kantona v Sajgon in drugod. Zarad ekspedicije v Tonkin je več katoliških misijonov, dominikanci so prišli le sem iz Filipinskih otokov. Spreobrnjenec je sedaj okoli 250.000, njih naselbine se dobro razcvitajo. Sedaj pa je vse krščanstvo v silni nevarnosti; kakor od nek-daj, bodo tudi poganje dolžili in obrekovali kristjane, da so oni tujece v deželo poklicali.

Izvirni dopisi.

Iz loškega okraja, 12. junija. Izid volitev kmetskih občin v Kranji sem Vam precej telegrafično naznanil. Naj dodam še nekatere opazke. Vse je posebno veselilo, da so volileci v tolikem številu se zbrali; od 86 volilcev prišlo jih je namreč 81, tedaj jih samo 5 ni bilo. To je lepo znamenje politične zavednosti gorenjskega prebivalstva. Drugič je vse hvale vredna disciplina volilnih mož, da so soglasno volili priporočena kandidata, akoravno so skušali nekteri malo zmešnjave napraviti, ker so svetovali družega kandidata. Da smo našemu dosedanemu poslancu g. Detelju pokazali svoje popolno zaupanje, voljen je bil enoglasno za predsednika volilne komisije.

njej nasproti stojita spomenika Kutuzova in Barklaja; Aleksandrovske gledališče, javna knjižnica in gostinnij dvor krasijo Nevski prospekt. Na Nevi admiralitetstvo, zimski dvorec, eremitaža krasna zbirka slik in drugih umetnij. Razun tega je znamenit: denarni dvor, kjer se kuje zlati in sreberni denar, in arsenal. Od viših znanstvenih zavodov se nahaja v Petrogradu carska akademija znanosti in umetnosti, vojniška akademija, vseučilišče in Aleksandrovski licej.

Na petrogradski strani, na enem iz med otokov nevskih leži Petropavlovska trdnjava, oni prikrija Nevo, v slučaju kakšnega neprijateljskega napada ter kot tamnica za politične prestopnike. Okoli Neve se nahajajo glavni trgovski petrogradski: Izakijevski, Admiraltajski, Dvorcevi in Marsovo polje, blizu kterega se širi Letni sad (vrt) s spomenikom pesnika Krilova. Pri letnem sadu je sezidana kapela v spomin rešitve življenja cara Aleksandra II.

od napada 4. aprila 1866. Med mnogimi šta-tvami in spomeniki, ki ukrašujejo Petrograd, so znameniti sledeči: Petru I., Pavlu I., Aleksandru I., Nikolaju I., Suvarovu in Rumjan-covu.

Petrograd je prvo trgovsko mesto v Rusiji ter trguje večidel s zapadnimi državami. V luko prihaja na leto več nego 2500 brodov; trgovina iznosi na leto do 120 milijonov rubeljev. Svojo trgovsko važnost dobiva od Neve, po kteri se uvažajo tuji produkti, pa tudi večidel proizvodov vseh ruskih gubernij. Neva pa ni celo leto brodiva; na 5½ mesecev ona zamrzne, in spomladi, ko se očisti od leda, stopi zapovednik trdnjave v ladijo in prepelje se na drugo stran k dvoreu s kupo nevske vode. Poprej so cari izpili to vodo ter kupo napolnili s cekini. Petrograd ima mnogo tvornic stojev, kož, bombaža in dr. Po najnovejem popisu šteje s predmestij 1,200.000 prebivalcev. V bližini so carski dvorci Carskoje selo in

Pavlovsk, a Pulkova z glasovito zvezdarno. Za obrambo novega primorskega mestica je bila od morske strani osnovana trdnjava Kronstadt na melini blizu ostrova Kotlina; (Kronstadt je zdaj silna trdnjava in prva bojna luka države ruske. Pristop neprijateljskih ladij je mogoč samo osvojenjem te trdnjave. Spomenik Petra I. Ima do 60.000 prebivalcev). Za novo bal-tijsko mornarico je vstrojena ladijodelalnica v Oloneu; odvzeti sta Švedom tudi še dve drugi mesti — Koporje in Jame; poslednji je nazvan Hamburgom; l. 1704 sta vzeta Derpt in Nava. (Derpt [Dorpat], stari Jurjev, po obeh bregovih Jembaha, v bregovitem in dražestnem okolišu, osnovan po Jaroslavu I. Derpt je dovoljno čisto in krasno mesto; ima vseučilišče. Trgovina je znamenita, posebno s žitom in lanom. Po najnovejem popisu šteje 32.000 prebivalcev).

(Dalje prih.)

Nekaj pa moram še posebno omeniti. Pod prejšnjimi liberalnimi vladami bila je že od nekdaj navada, da so bile volitve kmetskih občin razpisane vselej na saboto. S tem so mislili oplasiti duhovnike, da bi se ne dali voliti za volilne može in ne prihajali k volitvi. Toda — prazno upanje! Kadar gré za blagor našega ljudstva, da zviti agitatorji ne preslepijo, takrat se bode naše duhovstvo vselej volitve vdeleževalo, naj bo čas še tako neprilichen, ali žrtev še tako velika. Mislim sicer, da sedajno deželno predsedništvo, katero se nam kaže pravično, letos ni ravnalo po zgledu liberalnih vlad — vendar volitev je bila zopet v saboto razpisana. Vkljub temu bilo je veliko število duhovskih volilcev, skoraj iz vsake občine vsaj eden, če ne dva. In prišli so vsi naj bližnji iz kranjske okolice, pa tudi naj daljni od goriške meje. Naj pride vlada ktera hoče, naše vztrajnosti ne bo upognila. Toliko, — da se poznamo. Želel bi le, naj bi duhovni povsod po Kranjskem ravnali se po zgledu gorenjske duhovščine, ne vstrašili se ne potov, ne truda, ne žrtev, ne zabavljanja, — ampak posluževali se državljskih pravic in ostali to, kar so bili, voditelji naroda.

Kjer je to, se volitve dobro izidejo, kjer tega ni, imajo zapeljivi agitatorji proste roke.

Z Gorenjskega. („Slovenec“ v pojasnilo v volitvah v Trziču.) Vem, da bo o naših volitvah v Trziču različno mnenje po časnikih in med ljudmi. Naj toraj ob kratkem stvar kolikor moč in kakor je, pojasnim. Upam, da cenjeni naš „Slovenec“ sprejme te vrstice.

Popolnem zadovoljni bili smo z malimi izjemami Radoliški narodnjaki, ko je prišlo pismo od centralnega volilnega odbora, da bi bil občespoštovani g. Murnik naš kandidat, in ko je bilo rečeno, da bo grof Thurn proti njemu kot kandidat od nemške stranke postavljen, pripravljani smo bili za g. Murnika delati in glasovati vkljub vsem težavam ravno v našem mestu. Kamničani so v prvem volilnem shodu sprejeli spoštovanega gospoda, Trzičani vsaj nasprotnega kandidata niso postavili in g. grof Thurn mi je naravnost rekel, da mu taka kandidatura še na misel ni prišla.

Bil sem 5. t. m. v Kranji pri osmini po g. knezoškofu Widmarju. Osupnil me je telegram iz Kamnika, da naenkrat se je vse spremenilo, in da g. dr. Samec je proglašen za kandidata od 54 Kamničanov. Gosp. Samecve zasluge za olepšavo kamniškega mesta so nam znane; njegove lastnosti in zmožnosti za poslanca manj znane; znano pa popolnem, da spada strogo k liberalni mladoslovenski stranki in da je v verskem obziru nezanesljiv. Kar se pečam s političnimi rečmi, sem prepričan, da duhoven ravná zoper svojo vest, če voli veri nasprotno može v kakoršnikoli zbor; leto 1873 in zadnja leta so me o tem zelo potrdila. Iz tega prepričanja sklenil sem koj ne glasovati za dr. Sameca. Ker bi pa pretila pri cepljenji glasov nevarnost, da zmaga odločno nemčur in liberalen kandidat, prišlo mi je na misel, da bi bilo dobro g. deželnega glavarja naprositi, če ne bi sprejel volitve proti dr. Samecu. Z g. grofom govoril sem o volitvah še predno je bil deželni zbor razpuščen in ga vprašal, kaj da misli o tem, kje da se bo dal voliti in on mi je tako nekako rekel: die deutschliberale Partei wird mich kaum wählen, da ich ihr unzuverlässig erscheine; die nationale nicht, da ich nicht plötzlich ein Ueberläufer werden will, was mir meine Ehre ver-

bietet. Uebrigens aber wissen Sie, dass ich kein Feind der Geistlichkeit bin und meine religiösen Pflichten möglichst erfülle. Dass ich kein Gegner der Nation bin, haben sie aus meinem Wirken im Landtage und bei anderen Gelegenheiten ersehen. Ich wundere mich nur, wie die Geistlichkeit so entschiedene Gegner wählen kann, wie es deren einzelne auf Seite der Nationalen gibt.“ Jaz svetoval sem mu, naj svoj program očitno razglasi, naj na to kandidira in v našem volilnem okraju, bi bil gotovo voljen. Poznej ni bilo več govorjenja o tem, g. grof je gotovo malo mislil na te reči, ker je imel družih opravil mnogo, in tudi jaz bi ne bil se tega spomnil, da ni g. dr. Samec nastopil kot kandidat. Ko se je to zgodilo, zopet prišla mi je na misel, razodel sem jo jako spoštovanim gospodom, ki so bili tedaj navzoči v Kranji in pozneje drugim zanesljivim in čislanim gospodom in vsi so mi pritrdili z izjemo enega veleč. gospoda, ki je bil te misli, da se držimo od centralnega volilnega odbora nasvetovanih kandidatov. Govoril sem potem najpopred z g. administratorjem Trziškim, ki mi je pritrdil ter boje se izrekel, da ne bi morda v zadnji uri nemška stranka koga prisilila sprejeti kandidature in tako izvolitve narodnega moža nemogoče storila. Pisal sem v Kamnik in dobil odgovor, da dr. Sameca ne bodo volili, kolikor jih ima kaj verskega prepričanja. Vse to in izjave družih odličnih mož, kakor tudi pohvala g. glavarja od narodnih listov in občna njegova priljubljenost po vsem volilnem okraju, odločilo me je v saboto g. grofu, ki od vsega tega ni najmanje slutil pri prihodu v Radolico, poučiti našo pomoč, da je izvoljen v deželni zbor. Gosp. grof je odločno zatrdil, da kandidature ne sprejme, pač pa da smatra izvolitev za upanje in čast in da jo torej sprejme. To sem naznanil v Trziču in v Kamnik, in začel sem delovati za g. grofa Thurna v prepričanju, da narodni centralni odbor ne more zoper prosto voljo volilcev in zoper osebo g. grofa, ki tako ni postavljen od nobene stranke, ničesar opomniti. Pri tem je ostalo v nedeljo; zvečer zvedili smo, da mu je v Trziču gotovih 60 glasov, v pondeljek preračunili smo Radoljske volilce za g. grofa na kaci 50, toraj na dobri dve tretjini; s Kamnika dobili smo naznanilo, da duhovni ne gredo volit, nekteri drugi za g. grofa, večina za dr. Sameca. Zdaj pa se je oglasil centralni volilni odbor, tudi nam nasproti g. grofa proglašil naravnost za nemčurja, protestiral proti temu, da bi ga volili narodni volilci itd. Gosp. grof dobil je telegram vrh telegrama; posebno vljudni, duhovščini jako prijazni (!) telegrami V—vi in žuganja, da bodo z g. grofom ravnali, kakor da bi spadal „zur factiösen Opposition“, pripravili so g. grofa k sklepu, da odločno izreče, da ne sprejme volitve. To je tudi storil; naznanil je svojo voljo odboru, mi pa smo to naznanili v Trziču, kjer so bili tudi že nekteri Kamniški volilci za g. grofa. Pri tem je ostalo, v torek jutro šel sem jaz na Brezje, še pooblastnice nisem vzel s sabo mené, da nihče ne bode volil zoper dr. Sameca. Vendar so se nekteri Radoliški volilcev premislili, jaz sem to zvedel, ker sem mislil, da morda je g. grof dobil pozneje druga poročila od centralnega odbora, ki bi bila bolj primerna njegovemu dosedanjemu delovanju in volji volilcev, šel sem v Trziču. A tam sem zvedel, da je ostalo vse pri starem, le da je dr. Schrey se oglasil za g. grofovo kandidature in da nam je po tem takem ne-

mogoče glasovati zanj. Zato nisem volil niti jaz, niti gospoda Trziška. Kamničanov okoli 10 se je bilo na g. grofovo odpoved domu odpeljalo, Radoliških nekaj doma ostalo, eden poleg mene ni glasoval in tako je gosp. grof, ki je bil voljen proti izrečeni lastni volji, propadel z dvema glasoma in drugače bil bi z kaci 15 zmagal.

S tem sem natančno razjasnil, kako se je godilo z volitvijo v mestni skupini Radolice, Trzič, Kamnik. Iz tega sledi:

1. Da nobeden narodnih konservativnih volilcev ni mislil glasovati za nemčurja, ampak le za g. grofa Thurna, ki je prijazen cerkvi in narodu, in bi ne bil nikakor vstopil v nemški klub, ampak glasoval po svojem prepričanju.

2. Da nam je jako žal, da g. Murnik ni ostal pri svoji kandidaturi, ker bi bil imel za-se večino Radoliških narodnih volilcev, Kamniške konservativne in precej glasov v Trziču, kjer bi v tem slučaju ne bili postavili nasprotnega kandidata.

3. Da gospod grof Thurn nikdar ni kandidiral za naš volilni okraj, da je dobil glasove zoper izrečeno lastno voljo; da bi tudi, ako bi bil voljen, ne bil sprejel volitve, potem ko je to javno izrekel.

4. Da je nespametno vse sumničenje našega narodnega prepričanja, katero se bode gotovo bolj dolgotrajno skazalo, kakor ono marisikterih mladoslovenskih kričačev.

To v pojasnilo! Vsak pameten človek naj zdaj sam sodi, koliko so opravičene naše namere! Sicer si pa narodni centralni odbor ni zaslužil posebne simpatije, ne od ene, ne od druge strani.

Iz Celovca, 11. jun. („Mirova“ pravda.) (Konec.) Kmetje se nadalje stiskajo s tem, da kdor se vradnikom zameri, ga silijo, da mora precej plačati, kar je grajščini ali občini dolžan. Tako je delal vradnik Trunk, ko je na Rudi za župana bil in tako dela tudi Alič. Neki kmet je v gori rudo skopal; in čeravno ni grajščini s tem nobene škode naredil, ga je vendar Alič tožil zavoljo „Besitzstörung“ in je imel kmet 40 glđ, sodnijskih stroškov po nepotrebnem, kakor se je Velikoveški okrajni sodnik sam izrazil. V pogovoru z ljudmi na Rudi sem se prepričal, da Alič tam nikakor ni priljubljena oseba. — Ravno tako se mi je od vseh strani potrdilo, da grajščinski vradniki duhovščini niso prijazni. Ako je tedaj v dopisu stalo, da tožnik „sovraži duhovnike in kmete“, mislim, da ni pretirano ali zlagano, akoravno ni treba besede „sovražiti“ prestaviti z besedo „hassen“, ker „hassen“ se reče slovenski „črtiti“, nasprotno pa je izraz „sovražiti“ manjši stopinja in pomeni „anfeinden“, ker je „sovražnik“ nemški „Feind“.

Da je g. Alič imenovan „krivi prerok“, v tem menda nobeden razžaljenja ne bode iskal, saj se v navadnem življenji še hujski izrazi rabijo. Še ministra je enkrat nekdo v zboru primerjal Judežu Iškarjotu, ni toraj treba, da bi grajščinski vradnik toliko občutljiv bil.

Stranke se rade med seboj pitajo z izrazom „krivi prerok“, ne da bi kdo zavolj tega zarad razžaljenja tožil. — Sploh pa moram omenjati, da mi ni bilo na tem ležeče, da bi g. Aliča razžalil, ampak na tem, da bi kmetom pomagal. Sicer pa sem g. Aliču sam spravo ponudil, pa on se pogoditi ni hotel, ter je s tem pokazal, da mu ni toliko za svojo čast, kakor za to, da bi jaz kaznovan bil.

Upam pa, da se porotniki ne bodo dali rabiti kot orodje v dosego maščevanja!

Zatoženec potem odgovorja na nekatere ugovore in vprašanja predsednika. Potem pridejo priče in vsaka za-se priseže. Štiri priče so govorile slovenski. Zapriseženi tolmač je bil lomil strašno slovenščino. „Die Wahrheit aussagen“ je prestavil „resnico v un povedati“ (morda „vun“ pri vratih?)

Tožnik Alič je pripeljal tri priče, namreč od treh občin Grebinj, Vobre in Rude. Izjave teh prič je vrednik s tem zavrnil, da so vse tri občine od grajščine odvisne in se ne smejo vradnikom zameriti, in da v odborih sedijo grajščinski vradniki ter odločujejo.

Zatoženec je imel šest prič. Preobširno bi bilo, izjave vseh teh prič navesti. V obče so se vse te priče izjavile, da so drva predrage in da vradniki z ljudmi ne ravnaajo ravno prijazno.

Porotniki so zatožena vendar krivega spoznali in obsodba vam je znana. Vložila se je pritožba ničevosti.

Med tem ima „Mir“ že spet drugo pravdo. Toži občinski zastop v Medborovnicah zavolj dveh čisto nedolžnih dopisov. Skor se kaže, kakor da hočejo nasprotniki „Mir“ s samimi tožbami uničiti!

Domače novice.

(Pri volitvi v velikem posestvu) so včeraj zmagali nasprotniki. Narodna stranka jim je 14. t. m. ponudila kompromis ali porazumljenje, po katerem naj bi vsaka stranka odbrala 5 kandidatov, ki bi jih potem obe stranki volile soglasno. Pa vstavoverna stranka te ponudbe ni hotla sprejeti. Pri volitvi volilne komisije zmagali so nasprotniki z 48 glasovi proti 46, in to je odločilo volitev; ko bi bili naši vsi pri volitvi komisije navzoči in bi bila v njej naša večina, bi se bila tudi volitev obrnila na našo stran. Večina volilne komisije pa je zavrгла dve naši pooblastnici, izmed svojih pa je pripustila pooblastnico že zdavnej umrlega g. Germa, in tako je prišlo, da so dobili Gutmannsthal, Apfaltern, Blagaj, Luckmann, Taufferer, Schwegel, Zois Alfons in dr. Maur po 54 glasov, naši kandidati Lanthieri, Lazarini Henrik, Seunig, Urbančič, Urh, Černič in Ahačič po 46, Thurn 50, Savinšek 49, in Wurzbach Julij pa 48 glasov. Izmed nasprotne stranke sta dobila Dežman in Schrey po 50 glasov. Treba je bilo toraj za dva poslanca nove volitve, ker noben ravno kar imenovanih pet ni imel nadpolovične večine. Naši volilci so se bili že razkropili po mestu, in tako je pri drugi volitvi zmagala vstavoverna stranka z Dežmanov in Schreyem. Grof Thurn in Savinšek sta ostala v manjšini. Nasprotnikov ju tudi prej ni volil nobeden, ker sta priporočala kompromis, zato nam je neumevno, kako sta ona dva mogla glasovati za nasprotna kandidata razun Schreya in Dežmana, namesto katerih sta volila sama sebe. Tudi to je zmanjenje te stranke, da še kandidati, ki so jih narodnjaki imeli na svojem imeniku, kakor Wurzbach in Černič niso glasovali z narodno stranko. Sicer pa se je vložilo zoper to volitev več protestov in deželni zbor bode imel še le razsojevati, se je li vse vršilo postavno ali ne.

(Orgle v mestni fari sv. Jakoba) so sedaj gotove, popravil in zboljšal jih je gosp. Gorišič; v sredo jih je stolni organist g. Förster poskusil, in se prav pohvalno v vsem delu

izrekel. V nedeljo bodo blagoslovljene. Pri veliki maši bode pel mešani zbor: sv. maša po Kempner-ju, offertorium po Stehle-tu in graduale po Förster-ju.

(„Glasi“) katere je izdala katoliška družba za Kranjsko za l. 1883, so gotovi in se dobivajo po 45 kr. v katoliški bukvarni, udje dobé knjižico brezplačno. Vsebina glasov je: 1. Katoliška cerkev drevo spoznanja in življenja. 2. Družina v poganstvu in krščanstvu. 3. Prvi lustrum Leona XIII. 4. Šest sto let! 5. Imenitna dvestoletnica. Katoliška cerkev, rešilni otok. Vidi se, da je tvarina prav času primerno izbrana. Obsegajo „Glasi“ 186 stran v mali osmerki.

(Katoliška družba za Kranjsko) je imela odborovo sejo v sredo 13. t. m. V razgovor so prišli „Glasi“ katere izdaja katoliška družba, potem pa šola za cigararce, ki je bila po zimi dobro obiskovana, a na spomlad manje. — Šola ima sedaj prenehati, a prihodnjo jesen zopet začeti se preosnovana.

(Pri občnem zboru „Glasbene Matice“) dne 28. p. m. so bili voljeni v odbor gg. Fr. Ravnihar predsednik, Fel. Stegnar blagajnik, R. Bežek, dr. Karol pl. Bleiweis, Burgarell, Fr. Drenik, P. A. Hribar, Ohm pl. Janušovski, Alf. Ledenik, Anton Razinger, dr. Jos. Staré, Vojteh Valenta, Karol Žagar vsi iz Ljubljane. Zunanji odborniki so: Daniel Fajgelj v Tominu, Fr. Grbič v Lvovu, Ant. Gnezda v Zagrebu, Simon Gregorič v Gradišči pri Gorici, Ignacij Gruntar v Logateci, Mat. Šusteršič v Krškem, Janko Žirovnik v Gorjah. — Dohodkov je bilo v pretečenem letu 1868 gold. 97 kr.; troškov 1494 gold. 86 kr., ostane gotovine za tekoče leto 374 gold. 11 kr. Društvo šteje 211 članov, med temi je 22 vstanovnikov, častnih članov so trije. Za častnega člana je bil izvoljen g. Förster. Predlog g. Ledenika, naj se za glasbeno šolo razpiše natečaj glasbenega učitelja, ki bi bil konservatist, strokovnjak na goslih, in tudi zmožen poučevati na glasoviru, sprejme se v „načelu“.

(Zidanje c. k. učiteljskega) sta prevzela mojster g. Filip Zupančič in inženir Tomek, tako je pričakovati, da dobé zaslužka domači obrtniki.

(Premeščanje.) Gospod Pavel Juvančič, sodnijski pristav pojde iz Vipave v Kočevje, in g. Toma Einspieler iz Zatičine v Postojno; sodnijski pristavi postanejo avskultantje gg.: Robert Bamberg za Vipavo, Egidij Kastreve za Zatičino in Karol Martinak za Vrhniko.

Razne reči.

— V Rožeku na Koroškem je velik požar vpepelil več kmetijskih poslopij, in je tudi cerkev poškodoval. Škode je nad 100.000 goldinarjev.

— Samomoril se je sodnijski notar Nikolaj Gyurky, ki je bil v tožbi zaradi umora Majtatha preiskovalni sodnik kot prisodnik; ustrelil se je o polnoči z revolverjem.

— Vremenslovje. (Konec.) Cele okraje, cele dežele opazovali so še le za Humboldta, t. j. kakih 40 ali 50 let nazaj. Dasiravno se ne da s pismi dokazati, da se obnebje v Evropi v zgodovinskih časih ni spremenilo, vendar toliko je gotovo, da vse kar o tem vemo, to vprašanje zanika.

Dove je šel še dalje, in je trdil, da solnee zemlji vsako leto enako mero toplote pošilja. Tako n. pr. če je v Evropi mrzla zima, je voljna v Aziji in Ameriki; kedar je pri nas vroče poletje, je drugod hladno, tako da se na zemlji vse med sabo poravnava. Vendar natančneje opazovanje in zaznamovanje je pokazalo, da to ne

velja v obče, vsaj za severno oblo ne; navadno imate Azija in Evropa, ki je nekak podaljšek Azije, enako tople ali mrzle letne čase; v Ameriki je dostikrat ravno nasprotno, kakor v Evropi.

V gotovih dobah oddaja solnee več ali manj toplote zemlji, in te dobe se vjemajo po najnovejših preiskavah z dobo solčnih marog.

Ob nekaterih časih se vidijo na solneu temne maroge, katere obdaja siv rob; večkrat je pa tudi cela skupina takih marog; a so tudi časi, ob katerih ni prav nič takih marog. Najverjetnejše je, da so te maroge zgoščene in razhlajene tvari, ki plavajo po žarečem solninem površju, in v dobah 11—12 let rastejo in se razširjajo te pege, potem pa zopet zginjajo, kakor je to dokazal prof. Wolf v Cirihi l. 1852.

Ako se sestavljajo premembe v toplini od leta do leta v Aziji, Evropi in severni Ameriki, se je pokazalo, da je navadno o tem času, ko je več marog na solneu, v zmernem pasu severne poluoble večja toplina, ki se pa zmanjša, ko minejo; povprek znaša ta razloček jedno do dveh stopinj t. j. skoraj polovico tega, kakor se razločuje toplo in rodovitno leto, kakoršno je bilo l. 1834, mimo mrzlega in slabega leta 1829.

Ni se čuditi, ako premembe na solneu vplivajo na toplino zemljino. Saj je solnčna toplota vzrok vseh prememb na zemlji, kar se tiče rasti in življenja pri živalih in rastlinstvu.

Voda, oblaki, dež, vreme, vse nastaja vsled spremembe, katero učinijo solnčni žarki. Ako se vrše spremembe na solninem površju, je vendar zelo verjetno, da se s tem spreminja mera toplote, katero dovažvajo solnčni žarki zemlji. Dasiravno si ne moremo razložiti, kako se narejajo in kako zginevajo solnčne maroge, vendar ne smemo dvomiti, da bi maroge na površju solnea ne razvijale več toplote, katera potem zemlji koristi. Preden pa je največje število marog, toplota zopet pojema, in to je vselej tačas, kedar maroge zginjujejo ali kedar jih sploh ni več.

Ako pa pravimo, da se toplina po solnčnih marogah spreminja, moramo priznati, da je toplina spremenljiva; a ne moremo reči, da stalno prenehuje; in vse govori za to, da se srednja mera toplote ne spreminja, dasiravno se to ne more s pričami dokazati.

Umrli so:

11. junija. Friderik Kiršner, mašinista sin, 7 let, Dunajska cesta št. 15, ošpice.

12. junija. Ignacij Jeršek, delavčev sin, 5 tednov, Vodnikove ulice št. 6, slabost.

14. junija. Marija Okorn, postrežnica 63 let, mestni trg, št. 6, spridenjo droba.

V bolnišnici:

12. junija. Jožef Mullner 40 let, hronič. pljučna tuberkuloza.

13. junija. Marjeta Omeje, dekla, 29 let, pljučna bolezen.

Eksekutivne dražbe.

18. junija. Relicitaacija pos. Jože Čuček, pod dež. knjigo 18, str. 80. Ljubljana. — 1. e. džb. zemljišča v Črni vasi vlož. št. 139, 1769 gld. Ljubljana. — Relicitaacija pos. Marija Penko 220 gld. Postojna. — 1. e. džb. Janez Vesel iz Srednje vasi 2273 gld. Ribnica. — 3. e. džb. pos. Andrej Čuk iz Loma. Idrija. — 1. e. džb. Franc Marnovega zemljišča iz Jurjevica h. št. 27. Ribnica. — 1. e. džb. pos. Jernej Zupane, Dovsko 500 gld. Brdo. — 1. e. džb. pos. Jožef Benčin iz Travnika 2065 gld. Ribnica. — 1. e. džb. zapuščina Jožefa Japel v Črni vasi 1769 gld. 40 kr. Ljubljana. — 2. e. džb. gojzda št. 446 in 392 v Štepani vasi pos. Valentin in Marija Grčar. Ljubljana.

19. junija. 3. e. džb. pos. Peter Fabčič iz Orehovea. — Vipava.

20. junija. 1. e. džb. pos. Franc Kranjec iz Studeno 67 gld. Lož. — 1. e. džb. pos. Andrej Zakrajšek Storovo. Lož. — 3. e. džb. pos. Janez Kodrič iz Brezovice. Kostanjevica. — 3. e. džb. Janez Hočevar iz Starega trga 805 gld. Lož. — 3. e. džb. pos. Franc Malnar 3845 gld. Ribnica. — 3. e. džb. pos. Helena Janežič iz Zgornje Jezerske vasi, 1100 gld. Lož.

Žitna cena.

Pšenica banaška 1 hkl. 9 gl. 20 kr., — domača 7 gl. 90 kr. — Rž 5 gl. 60 kr. — Ječmen 4 gl. 90 kr. — Ajda 5 gl. 70 kr. — Proso 5 gl. 70 kr. — Turšica 5 gld. 60 kr. — Oves 3 gl. 10 kr.